

C O N V E N A N T

inzake

de inzet van defensiehelikopters ten behoeve van de Friese
Waddeneilanden voor steunverlening bij transport van zieken
en gewonden en bij incidenten die een snelle opschaling van de
hulpverlening vereisen

De ondergetekenden:

de staatssecretaris van Defensie,

de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, namens deze: de
Directeur-generaal Curatieve Zorg,

de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, namens deze:
de Directeur-generaal Veiligheid, en

de voorzitter van de Hulpverleningsdienst Fryslân,

hierna gezamenlijk te noemen: partijen.

Overwegende:

- dat op de Friese Waddeneilanden zich geen geneeskundige faciliteiten bevinden waar medisch-specialistische hulp kan worden geboden aan eilandbewoners en op de eilanden verblijvende personen die als gevolg van ziekte of ongeval specialistische hulp behoeven. Dat voor hen derhalve vervoer beschikbaar dient te zijn waarmee de verbinding met de specialistische geneeskundige inrichtingen op het vasteland kan worden onderhouden. Dat het vervoer van de patiënt per veerboot of reddingboot weliswaar tijdrovend is, maar in veel gevallen voldoende geschikt en kosteneffectief;
- dat in sommige gevallen waarbij de benodigde medisch-specialistische zorg dient te worden verleend het tijdrovende zee- en grondtransport van patiënten niet voldoet. Dat dit transport eveneens niet voldoet indien de directe beschikbaarheid van medisch specialisten op de Friese Waddeneilanden noodzakelijk is. Dat alleen vervoer per helikopter in zulke gevallen in snel vervoer kan voorzien. Dat daarom helikoptervervoer voor geneeskundige hulpverlening aan patiënten en voor het overbrengen van medisch specialisten een onmisbaar aanvullend element vormt in de vervoersmogelijkheden van en naar de Friese Waddeneilanden;
- dat het Defensie Helikopter Commando beschikt over helikopters voor Search and Rescue (SAR)-taken, die qua personeel en uitrusting ook inzetbaar zijn voor patiëntenvervoer bij incidenten. Dat Defensie bereid en in staat is om bij medische noodzaak patiënten per helikopter vanaf de Friese Waddeneilanden naar het vasteland te vervoeren. Dat voorts de helikopters met inachtneming van enige beperkingen medisch specialistenteams vanaf het vasteland naar de Friese Waddeneilanden kunnen overbrengen. Gemiddeld voeren de defensiehelikopters per jaar 150 vluchten uit voor patiëntenvervoer. Momenteel wordt niet voorzien dat dit aantal de komende jaren zal stijgen;

- dat op de Friese Waddeneilanden als gevolg van de geïsoleerde ligging en overige specifieke aspecten bij incidenten en rampen en zware ongevallen lokaal snelle opschaling van medische en overige hulpverlening noodzakelijk is. Dat de inzet van helikopters hiervoor het geschiktste middel is (gecoördineerde logistiek voor aanvoer van specialistische hulpverlening en voor afvoer van patiënten). Defensiehelikopters worden gemiddeld één à twee maal per jaar ingezet voor de overbrenging van medische of andere hulpverleningsteams. Dit staat los van de inzet van de traumahelikopter. Momenteel is niet voorzien dat deze praktijk de komende jaren zal wijzigen.

1 DOEL CONVENANT EN WETTELIJKE REGELINGEN

1.1 Bij de inzet van helikopters van het Defensie Helikopter Commando in het kader van dit convenant is de Regeling militaire steunverlening in het openbaar belang van toepassing, behoudens die gevallen waarbij de Wet rampen en zware ongevallen van toepassing is.

1.2 Het doel van dit convenant is vast te leggen op welke wijze en onder welke voorwaarden helikopters van het Defensie Helikopter Commando kunnen worden ingezet voor het vervoer van patiënten van de Friese Waddeneilanden en te voorzien in snelle hulpverlening op de eilanden in geval van incidenten.

1.3 Het patiëntenvervoer per helikopter, zoals uitgevoerd door het Defensie Helikopter Commando, valt buiten de werking van de Wet Ambulancevervoer¹, zoals geregeld in art.1, lid 2 sub b van deze wet.

1.4 In dit convenant worden voor de inzet van de helikopters van het Defensie Helikopter Commando voor patiëntenvervoer en in geval van incidenten en rampen en zware ongevallen omwille van spoed nadere procedures afgesproken. Deze procedures worden uitgewerkt in een protocol.

2 REIKWIJDTE

2.1 Beschikbaarheid helikopters

---

¹ De Wet Ambulancevervoer (in de toekomst de Wet Ambulancezorg, die op 18 oktober 2004 is aangeboden aan de Tweede Kamer) is niet van toepassing op het patiëntenvervoer per helikopter, zoals uitgevoerd door de Koninklijke Luchtmacht, omdat de inrichting en bemanning gebaseerd zijn op de operationele taak. Om diezelfde reden worden in de wetstekst ook de militaire ambulance-auto's uitgesloten van de Wet.

2.1.1 De Commandant van het Defensie Helikopter Commando draagt er zorg voor dat, behoudens onvoorziene omstandigheden zoals bedoeld in 2.1.3, te allen tijde twee defensiehelikopters beschikbaar zijn voor SAR-taken in het algemeen en voorts voor patiëntenvervoer, steunverlening en voor snelle hulpverlening in geval van incidenten ten behoeve van de Friese Waddeneilanden. Tot de bemanning behoort, afhankelijk van de aard van de inzet, een verpleegkundige of een arts. Het personeel is gekwalificeerd voor luchtgewondentransport. Beide helikopters zijn ten minste ingericht voor SAR-taken en patiëntenvervoer².

2.1.2 De helikopters staan 24 uur per dag, zeven dagen per week gereed. De opkomsttijd voor de bemanning van de eerste helikopter bedraagt vanaf de melding aan de gezagvoerder maximaal 20 minuten. Deze opkomsttijd geldt 24 uur per dag, zeven dagen per week. De Commandant van het Defensie Helikopter Commando spant zich in om de opkomsttijd voor de bemanning van de tweede helikopter te beperken tot een uur.

2.1.3 De inzetbaarheid van de helikopters wordt bepaald door het Operatie Coördinatie Centrum van het Defensie Helikopter Commando te Gilze-Rijen. Wegens onvoorziene omstandigheden kan een helikopter niet beschikbaar zijn. Is tevoren bekend dat een helikopter niet beschikbaar is, dan zorgt de Commandant van het Defensie Helikopter Commando voor de beschikbaarheid van een vervangende helikopter. Als dat wegens zwaarwegende omstandigheden niet mogelijk is, dan stelt Defensie de andere partijen hiervan in kennis.

2.2 Aanvraag helikoptertransport

2.2.1 De arts of de ambulancebemanning van de Friese Waddeneilanden die voor de patiënt helikoptertransport nodig heeft, dient een aanvraag voor helikoptertransport in bij de meldkamer (ambulancezorg) in Friesland.

2.2.2 De meldkamer Friesland beoordeelt de aanvraag op de noodzaak tot helikoptertransport en geeft de aanvraag met patiëntgegevens daarna door aan het Kustwachtcentrum. De meldkamer informeert vervolgens de zorginstelling waar de patiënt wordt afgeleverd.

2.2.3 Een aanvraag in het kader van steunverlening in geval van een incident wordt gedaan door de meldkamer van de hulpverleningsdiensten in Friesland. Deze aanvraag wordt vooraf beoordeeld door de Hoofdofficier van Dienst Brandweer, tevens leider COPI (commando plaats incident).

2.2.4 Een aanvraag in het kader van rampenbestrijding (transportsteun vervoer gewonden, hulpverleningsspecialisten, hulpverleningsmaterieel,

---

² Voor planningsdoeleinden: 150 vluchten voor patiëntenvervoer staan gelijk aan 150 vliegreuren; één à twee vluchten voor overbrenging van hulpverleningsteams staan gelijk aan tien vliegreuren.

leden COPI en luchtverkenning) op de Friese Waddeneilanden wordt gedaan door de meldkamer van de hulpverleningsdiensten in Friesland. Deze aanvraag wordt vooraf beoordeeld door de Operationeel Leider tevens Commandant van de Dienst Regionale Brandweer onder verantwoordelijkheid van de voorzitter van de veiligheidsregio. Op een dergelijke aanvraag is het bepaalde in de Wet rampen en zware ongevallen van toepassing. Dientengevolge zal de hulpverleningsregio een verzoek om bijstand doen ingevolge die wet.

2.3 Geneeskundige uitrusting helikopter

2.3.1 De helikopters zijn uitgerust met een brancard-draagsysteem, dat ten minste geschikt is voor de in Friesland gebruikelijke brancards. De brancards in de helikopter zijn uniform aan de in Friesland gebruikelijke brancards, op voorwaarde van certificering voor luchttransport. Een nadere specificatie is uitgewerkt in bijlage A.

2.3.2 De geneeskundige uitrusting is overeenkomstig de algemene medevac-uitrusting van de NH-90. Vervanging van dit geneeskundig materieel of aanschaf van nieuw geneeskundig materieel geschiedt in overleg met het Defensie Helikopter Commando en het Regionaal Ambulance Vervoer Fryslân.

2.3.3 De voor steunverlening en bijstand beschikbare helikopters zijn voorzien van adequate middelen voor de communicatie met de civiele diensten en de gespreksgroepen die zij gebruiken.

2.4 Geneeskundige begeleiding in helikopter

2.4.1 De geneeskundige begeleiding bij het vervoer van patiënten per helikopter wordt geleverd door een arts of verpleegkundige. De vereiste vaardigheden worden afgestemd met het Regionaal Ambulance Vervoer Fryslân.

2.4.2 De geneeskundige begeleiding door een verpleegkundige kan worden uitgebreid met een arts van Defensie als de medische toestand van de patiënt dat vereist en de aanvragende arts dat bij aanvraag als noodzakelijk heeft aangegeven of de verpleegkundige hierom verzoekt. Indien nodig kan ook een plaatselijke arts of een beschikbare ambulanceverpleegkundige aan de begeleiding van de patiënt worden toegevoegd.

2.5 Vliegveiligheid

Het Hoofd van het Operatie Coördinatie Centrum van het Defensie Helikopter Commando geeft richtlijnen voor het veilig benaderen van de helikopter, het beladen met en ontladen van patiënten en of passagiers, alsmede voor het vliegen. De door of namens de gezagvoerder van de

helikopter gegeven aanwijzingen dienen door iedereen zonder tegenwerping, onverwijld en onverkort te worden opgevolgd.

2.6 Meevliegende relatie van patiënt

2.6.1 Indien de aanvrager het noodzakelijk acht en het operationeel mogelijk is, kan maximaal één relatie de patiënt in de helikopter begeleiden.

2.6.2 De begeleidende relatie dient op het helikoptertransport aanvraagformulier (SAR-formulier) te worden vermeld.

3 VERANTWOORDELIJKHEDEN

3.1 Steunverlening bij patiëntenvervoer

Het ministerie van Defensie verzorgt het patiëntenvervoer per helikopter, op grond van de Regeling militaire steunverlening in het openbaar belang. De verantwoordelijkheid voor de zorg van de patiënt is geregeld in de reguliere zorgwetgeving, zoals die onder verantwoordelijkheid van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport tot stand is gekomen.

4 OEFENINGEN

4.1 Het Defensie Helikopter Commando stelt jaarlijks helikoptercapaciteit beschikbaar voor opleiding, training en oefening. De aanvrager is de Algemeen Directeur van de Hulpverleningsdienst Fryslân.

4.2 De Hulpverleningsdienst Fryslân zal tijdig voorafgaand overleg voeren met het Defensie Helikopter Commando over de planning en de voorbereiding hierop. De trainingen en oefeningen worden opgenomen in het multidisciplinair oefen- en opleidingsjaarplan van de veiligheidsregio. Het jaarprogramma wordt vastgesteld, gehoord hebbende de partijen in het coördinatieoverleg.

5 FINANCIËN

5.1 De kosten voor de uitvoering van de patiëntenvluchten en steunverlening bij incidenten en voor trainings- en oefenvluchten worden gedragen door het ministerie van Defensie.

5.2 De kosten voor de aanschaf, het onderhoud en de vervanging van de medische uitrusting, zoals beschreven in bijlage 1 bij dit convenant, worden gedragen door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en

Sport. Het ministerie van Defensie is verantwoordelijk voor de uitvoering van het onderhoud van de medische uitrusting.

6 COÖRDINATIEOVERLEG

6.1 Er is een coördinatieoverleg waarin de partijen op ambtelijk niveau vertegenwoordigd zijn.

6.2 Partijen zullen de werking van het convenant minimaal één maal per jaar in een coördinatievergadering aan de orde stellen. De Algemeen Directeur van de Hulpverleningsdienst Fryslân neemt hiertoe het initiatief.

6.2 Het coördinatieoverleg heeft de volgende taken:

- de evaluatie van de werking van het convenant over het voorgaande jaar;
- de bespreking van het jaarprogramma, zoals bedoeld in art. 4;
- bespreking van eventuele wijzigingen in het convenant.

7 INWERKINGTREDING, WIJZIGING EN BEËINDIGING

7.1 Dit convenant treedt in werking met ingang van de dag na publicatie in de Staatscourant en wordt voor onbepaalde duur aangegaan. De uitvoering van het convenant begint zodra er voldoende NH-90's en hun bemanningen operationeel zijn om deze taken te kunnen vervullen.

7.2 Indien zich omstandigheden voordoen die aanleiding kunnen geven dit convenant te wijzigen, zullen partijen over de noodzaak hiertoe in onderling overleg treden. Elke partij kan de andere partijen verzoeken het convenant en de bijlage daarbij te wijzigen. Wijzigingen worden pas effectief na bespreking in het coördinatieoverleg en na instemming van alle partijen.

7.3 Partijen kunnen dit convenant na voorafgaand onderling overleg beëindigen. De beëindiging dient schriftelijk te geschieden, vergezeld van een motivering van de opzegging.

8 GESCHILLEN

In geval van een geschil in verband met dit convenant waaronder ook geschillen over de interpretatie of over de uitvoering van dit convenant, streven de partijen ernaar om het geschil in het coördinatieoverleg te regelen. Wanneer partijen er niet in slagen dit geschil in het coördinatieoverleg te beslechten, dan wordt het geschil ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuurlijk overleg, dat wordt gevormd door de bij dit

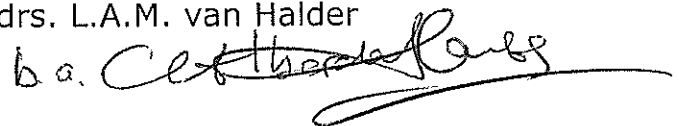
convenant betrokken bewindslieden en de voorzitter van de Hulpverleningsdienst Fryslân.

West-Terschelling, 3 maart 2010

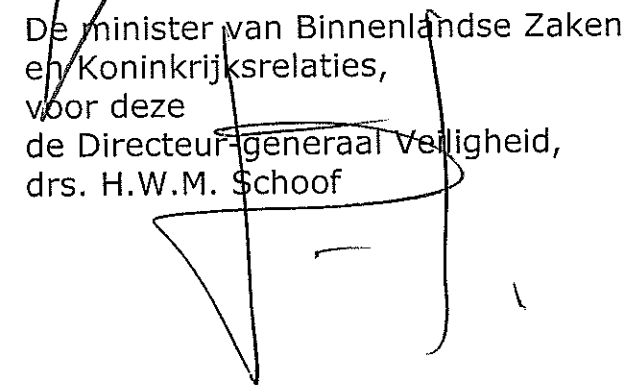
De staatssecretaris van Defensie,
drs. J.G. de Vries

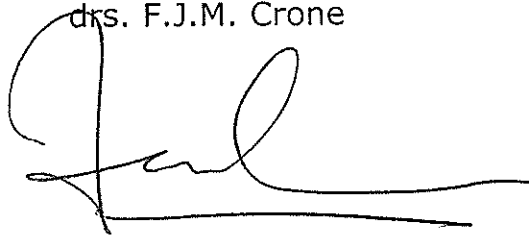
De minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,
voor deze de Directeur-generaal
Curatieve Zorg,
drs. L.A.M. van Halder

De minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties,
voor deze
de Directeur-generaal Veiligheid,
drs. H.W.M. Schoof

De voorzitter van de
Hulpverleningsdienst Fryslân,
drs. F.J.M. Crone

BIJLAGE A, behorende bij het convenant

GENEESKUNDIGE UITRUSTING HELIKOPTER

1. De voor een patiëntentransport ingezette helikopter is uitgerust met luchtwaardig en door de Militaire Luchtvaart Autoriteit voor de NH-90 gecertificeerde geneeskundige apparatuur voor:

- a. een stoelbrancard met passend veiligheidsmatras, uitwisselbaar met de ambulances van regio Friesland en/of ziekenhuis, inclusief dekens, kussens, veiligheidsriemen en een passend vacuüm matras;
- b. een draagbaar zuurstofpaneel met bijbehorende zuurstoffles inclusief reduceerventiel, twee flowmeters, beademingsapparaat met een toedieningssysteem met ventiel en disposable masker, evenals een handbediende resuscitator;
- c. een elektrisch afzuigapparaat met reservoir evenals een los, handmatig afzuigapparaat;
- d. een patiënten monitor met geïncorporeerd een defibrillator met toebehoren;
- e. een tas met intubatieset, verbandmiddelen, catheters, infusiemateriaal, mayo-tubes, schaar en steriele handschoenen.
- f. aanvullend materieelpakket met braakzakken, urine-opvangzakken, aluminium isolatiedekens, halskragen, spuitjes, naalden, pleisters, afvalzakken en verloskundig materiaal.

2. De navolgende geneeskundige inrichtingen beschikken over een stoelbrancard met onderstel en veiligheidsmatras die uitwisselbaar is met de NH-90:

- a. Medisch Centrum Leeuwarden;
- b. Ziekenhuis Sneek;
- c. Ziekenhuis Dokkum;
- d. Academisch Ziekenhuis Groningen.

3. Het militair geneeskundig personeel werkzaam op de NH-90 ten behoeve van het gewondentransport vanaf de Friese eilanden is conform het CLSK Voorschrift Geneeskundige Dienst (VG) 280 minimaal opgeleid tot Algemeen Militair Verpleegkundige (AMV), welke de initiële Rotary

Aeromedevac opleiding en de Advanced Medical Evacuation Training (AMET) met succes doorlopen. De benodigde bekwaam- en bevoegdheden zoals vastgelegd in VG680 zijn aanwezig en getoetst.

4. De onder 1 genoemde geneeskundige apparatuur en materialen worden, zoveel mogelijk, afgestemd op de door Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Fryslân gebruikte geneeskundige uitrusting. Het overleg hieromtrent vindt plaats tussen de CLSK Afdeling Operationele Gezondheidszorg en de Medisch Manager Ambulancezorg van RAV Fryslân.

5. Indien nodig zal in overleg met RAV Fryslân worden besloten tot het verzorgen van additionele stage en training.